

Мужеляк Юлія Валеріївна

Мовні засоби політичної маніпуляції: термінологічний аспект

УДК 32.019.5

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-2.2>

Мужеляк Юлія Валеріївна
аспірантка кафедри політичних наук
і права
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26,
Одеса, Україна
ORCID: 0009-0004-2458-6867

Актуальність дослідження визначається тим, що в умовах сучасних інформаційних і гібридних конфліктів і війн по всьому світу, і зокрема на теренах і навколо України, а також інших політичних викликів перед якими стоять суспільства, держави та режими по всьому світу, різноманітні аспекти політичних маніпуляцій стають предметом наукових досліджень багатьох політологів, соціологів, психологів, філософів, мовознавців тощо. Разом з тим, попри існуючий науковий доробок, досить проблематичним залишається визначення і дослідження всього спектру засобів політичних маніпуляцій, і серед іншого їх мовного контексту. Узагальнюючи різні підходи, можна стверджувати, що визначальною ознакою маніпуляції або маніпулювання є їхня прихованість, а результатом – одержання маніпулятором вигоди для себе за рахунок іншого, хто це не усвідомлює. Серед основних засобів маніпулювання суспільною свідомістю виділяють: мовні (використання певних ідеологічних та політичних штампів, термінів і кліше) і немовні (блокування чи затримання «невигідної» інформації, надання інформації у сприятливому для себе контексті). І оскільки основою політичної боротьби є комунікативний процес, відтак політичні маніпуляції здійснюються переважно за допомогою мовних засобів (хоча ними не обмежуються). Серед способів політичної маніпуляції за допомогою мовних засобів можна виокремити: подання великої кількості несистематизованої інформації із зайвими відомостями (аби адресат не міг віднайти її зміст); подання інформації дозовано; підміна нейтральних понять їх емоційно-оцінними відповідниками; особливе komponування тем (аби підбити адресата до формулювання однозначних висновків); підбір відповідної лексики з використанням метафор, пасивних конструкцій, евфемізмів, риторичних питань, оціночної лексики, слів в переносному значенні, двозначних термінів; замовчування невигідної або надання сфальсифікованої інформації; пряму підтасовку або упереджену інтерпретацію фактів; навішування ярликів (зокрема, для компрометації певних політиків або певної політики) тощо. Крім того, серед мовних засобів політичної маніпуляції особливе місце займає політичний міф, який має сприйматися переважно на віру, без будь-якого критичного осмислення. Політичний міф являє собою змістовно та структурно цілісний, завершений мовний витвір, який допомагає реалізувати більшість загальних маніпулятивних стратегій і виступає доволі дієвим регулятором емоційної сфери людини, до якої апелюють і маніпулятивні технології.

Ключові слова: маніпулювання, політична маніпуляція, мовна маніпуляція, мовно-маніпулятивні засоби, політичний міф, політична влада, держава, політичний процес, інформаційно-психологічний вплив, цифрові технології, засоби масової інформації.

Вступ. В умовах сучасних інформаційних і гібридних конфліктів і війн по всьому світу, і зокрема на теренах і навколо України, а також інших політичних викликів перед якими стоять суспільства, держави та режими по всьому світу, різноманітні аспекти політичних маніпуляцій стають предметом наукових досліджень багатьох політологів, соціологів, психологів, філософів, мовознавців тощо.

Значний інтерес зі сторони представників різних галузей знань, значною мірою, визначається різноплановістю самого явища політичної маніпуляції, а також зростанням інтересу до міждисциплінарних досліджень, які нерідко дозволяють змінити акценти й поглибити наукові пошуки.

Разом з тим, попри існуючий науковий доробок, досить проблематичним залишається визначення і дослідження всього спектру засобів політичних маніпуляцій, і серед іншого їх мовного контексту.

Проблема мовного маніпулювання, тобто проблема прихованого інформаційно-психологічного впливу за допомогою мовних засобів, суттєво загострилася на початку XXI ст. із стрімким розвитком

інформаційних і цифрових технологій, а також сучасних засобів масової інформації, які дозволяють з величезною швидкістю транслювати необхідний замовнику контент та впливати через нього на суспільство.

Відтак, досить перспективним, як із теоретичної, так і практичної точки зору, залишається комплексний аналіз феномену політичного маніпулювання, і зокрема, в контексті нашого дослідження, мовно-маніпулятивних засобів в політиці.

Мета дослідження. Метою дослідження є розкриття термінологічного аспекту мовних засобів політичної маніпуляції.

Методи дослідження. В основі дослідження лежать системний, міждисциплінарний і дискурсивний підходи, використання яких значною мірою й дозволило досягти означеної мети. Були застосовані такі загальнонаукові методи пізнання як індукція і дедукція, аналіз і синтез, порівняння й аналогія, узагальнення й абстрагування, а також такі спеціально-наукові методи як дескриптивний і контент-аналіз, методи деконструкції і реконструкції тощо.

Результати. Як зазначає український мовознавець В.В. Зірка, терміни «маніпуляція» або «маніпулювання» – відносно нові поняття у світовій і пострадянській соціо-гуманітаристиці, тому у наукових публікаціях, присвячених маніпулятивним впливам, чіткого визначення цих понять зазвичай або немає, або їх кілька [3, с. 6].

За визначенням великого тлумачного словника сучасної української мови термін «маніпуляція» має такі значення: виконувана руками складна дія, що зазвичай вимагає вправності, вміння тощо; рухи руки/рук для виконання певного завдання; нарешті, у переносному сенсі це те саме, що махінація або шахрайство [1, с. 644].

Кембриджський словник англійської мови тлумачить поняття «маніпуляція» як «контроль когось або чогось задля власної користі, часто несправедливим або нечесним шляхом» [10]. Тобто, саме переносне значення терміну «маніпуляція» наразі визнається Кембриджським словником англійської мови основним [10].

У подібний спосіб визначає «маніпуляцію» й Оксфордський словник англійської мови. А саме, як поведінку, яка контролює або впливає на когось/щось, часто нечесним способом, так, що вони цього не усвідомлюють [12].

Як зазначають у своїй колективній праці українські дослідники В.М. Петрик та ін., спершу термін «маніпуляція» або «маніпулювання» означав спритне та майстерне виконання складних дій за допомогою рук (наприклад, у медицині).

Термін «маніпуляція» або «маніпулювання» походить від латинського слова «manipulare», первинне значення якого досить позитивне: «управляти», «управляти зі знанням справи», «допомагати» тощо. Але поступово значення терміну почало набувати все більш метафоричного характеру, і врешті-решт почало розумітися переважно метафорично, як прагнення «прибрати до рук», «приручити», «заарканити», «піймати на гачок», спробувати перетворити людину на «слухняне знаряддя»/«маріонетку».

Перехід від первинного значення до метафоричного особливо виразно проявляється в лексемі «фокусник-маніпулятор», що спеціалізується на фокусах на основі управління увагою (відволікання, переміщення, зосередження), широкого використання механізмів психологічної установки, а також стереотипних уявлень та ілюзій сприйняття – всього того, що, зрештою, використовується й у міжособистісному маніпулюванні.

Зрештою, повне перенесення «метафори» в новий контекст веде до того, що об'єктами маніпулювання вже стають не предмети, а люди, і сам маніпулятивний вплив виконується вже не руками, а за допомогою інших засобів [8, с. 8–9].

Як зазначає український політолог О.В. Дяченко, останніми роками в соціально-гуманітарних науках все більше уваги приділяється вивченню засобів

маніпулятивного впливу. Маніпулятивний вплив активно вивчається багатьма мовознавцями, філософами, політологами, соціологами, психологами тощо. Відповідно, спектр авторських дефініцій терміну «маніпуляція» або «маніпулювання» доволі широкий і, значною мірою, залежить від контексту: психологічного, соціологічного, політологічного тощо [2, с. 25–26].

Зокрема, американський психолог Е. Шостром під «маніпуляцією» розуміє управління й контроль, експлуатацію інших осіб, використання їх в ролі об'єктів або речей [8, с. 10].

Вже цитована дослідниця В.В. Зірка визначає «маніпулювання»/ «маніпуляцію» як «такий психічний і психологічний вплив на людину, у процесі якого вона виступає об'єктом, з яким виконуються певні дії, спрямовані на те, щоб «прибрати його до рук» за допомогою махінацій, хитрощів і прийомів, що відвертають увагу» [3, с. 6]. Іншими словами, маніпулювання/маніпуляція є такою взаємодією між людьми, при якій маніпулятор свідомо намагається здійснити контроль за поведінкою іншого, спонукаючи його поводитися так, як хоче маніпулятор [3, с. 6].

За визначенням німецького соціолога Г. Франке, «маніпулювання» є прихованим психічним (часто шкідливим) впливом маніпулятора на об'єкт маніпулювання [8, с. 9]. Аналогічне визначення дає і американський соціолог Г. Шиллера: «маніпуляція» – це «приховане примушення, програмування думок, намірів, відчуттів, відносин, установок, поведінки [тощо]» [8, с. 10].

Американський політолог Р. Гудін визначає «маніпуляцію» як «приховане застосування влади (сили) всупереч передбачуваній волі іншого» [8, с. 10].

Український політолог М.М. Костельнюк визначає «маніпуляцію» як «програмування поведінки людей за допомогою духовного, психологічного впливу на них» [5, с. 125]. Цей вплив спрямований на психічні структури людини, здійснюється приховано і має на меті направити людей у потрібному маніпулятору напрямку [5, с. 125].

Отже, термін «маніпуляція» або «маніпулювання», з психологічної точки зору, пов'язана із прихованим впливом, який намагається пробудити в людях, якими маніпулюють, намірів, які не збігаються з їх актуальними бажаннями та інтересами.

Із соціологічної точки зору, «маніпуляція» або «маніпулювання» є дією, яка змушує соціальний об'єкт (особу, групу, клас, спільноту тощо) мислити та діяти в сумісний із інтересами маніпулятора спосіб, а не за його власними бажаннями та/або інтересами, за допомогою певних прийомів, які навмисно спотворюють істину, залишаючи у того, ким маніпулюють, відчуття свободи думки і рішення.

Нарешті, з політологічної точки зору, «маніпуляцію» або «маніпулювання» можна визначити як форму нав'язування волі і інтересів особи, групи,

класу, спільноти тощо об'єкту маніпуляції не примусовими засобами або розпорядженнями влади, а шляхом введення в оману.

Узагальнюючи різні підходи, можна стверджувати, що визначальною ознакою маніпуляції або маніпулювання є їхня прихованість, а результатом – одержання маніпулятором вигоди для себе за рахунок іншого, хто це не усвідомлює.

Як зазначає польський дослідник М. Камасса, маніпулювання та переконання, значною мірою, є схожими формами впливу. Крім сильної вербалізації та експресивності, найбільш характерною спільною рисою маніпулювання та переконання є існування некритичного та несвідомого одержувача впливу – в обох випадках він може поводитися відповідно до очікувань відправника впливу, не усвідомлюючи всіх наслідків. До того ж маніпулювання, як і переконання, досить часто є переконливим за формою, що створює значні труднощі в розрізненні цих двох форм впливу [11, с. 176].

У той же час, на думку М. Камасса, маніпулювання та переконання слід розглядати як окремі категорії формування суспільної свідомості. Основна відмінність між переконанням і маніпулюванням полягає, насамперед, у повазі до суб'єктності одержувача впливу – визнання його інтересів, переконань і ситуації, що одночасно визначає ієрархію цілей відправника впливу та наслідки цього впливу для одержувача. Переконання надає можливість вибору одержувачу впливу, припускаючи існування вільної волі на рівні прийняття повідомлення. Натомість, маніпуляція створює ілюзію переконливого повідомлення, пропонуючи нібито найкращий можливий варіант або навіть єдине існуюче рішення, унеможливаючи для одержувача впливу розгляд інших варіантів [11, с. 176].

На відміну від маніпулювання, переконання має відкритий характер, при якому відправник (суб'єкт) впливу не приховує своїх цілей і позицій одержувачу (об'єкту) впливу. Переконання, як процес спонукання до вибору певного варіанту на основі достовірних аргументів і об'єктивно існуючих умов, ґрунтується на пред'явленні реальної мети і точки зору на оспороване суб'єктом впливу питання» [11, с. 176–177].

Натомість маніпулювання заздалегідь виключає можливість усвідомлення одержувачем (об'єктом) впливу справжніх цінностей, намірів і повідомлень, що визначають взаємодію відправника (суб'єкта) впливу. Маніпулювання передбачає вибірковий або каналізований доступ до інформації, що залежно від обставин приймає форму створення дефіциту або надлишку (або так званого: перевантаження) інформації, щоб унеможливити раціональний розрахунок доступних варіантів. «Сама суть маніпуляції полягає в тому, щоб переконати одержувачів впливу прийняти умови, які були б автоматично поставлені під сумнів і відкинуті обізнаним і повністю поінформованим суб'єктом» [11, с. 177].

Українська дослідниця Л.А. Чабак зазначає, що особливо активну роль маніпулювання відіграє в політиці, через зіткнення інтересів різноманітних політичних і суспільних груп, владних структур і бізнес-кіл тощо [9, с. 87]. Політичні маніпуляції «лежать в основі політичних баталій, допомагають нав'язувати певні цінності та ідеї, моральні настанови, думки, створювати чи спростовувати стереотипи, а відтак формувати очікувану політичну поведінку, змінювати сприйняття політичної реальності» тощо [9, с. 87].

За доволі популярним і, можна сказати, загальноприйнятим визначенням, яке пропонує український вчений М. Головатий, «політичне маніпулювання» являє собою систему засобів ідеологічного і духовно-психологічного впливу на масову свідомість із метою нав'язати певні ідеї, цінності [6, с. 455]. Це «цілеспрямований вплив на громадську думку і політичну поведінку для спрямування їх у заданому напрямі» [6, с. 455]. Політичне маніпулювання, як і колективне маніпулювання загалом, технологічно здійснюється через різноманітні ЗМІ – пресу, радіо, телебачення, кіно, рекламу, мережу інтернет тощо [6, с. 455].

За визначенням українського політолога А. Конета, «Політична маніпуляція – це застосування маніпулятивних технологій в політичній сфері для досягнення політичних цілей» [4, с. 196]. Інструментом політичної маніпуляції при цьому найчастіше виступають ЗМІ, за допомогою яких можна досить швидко охопити максимально широку аудиторію. Водночас, внаслідок нерозривного зв'язку політичного маніпулювання із мас-медіа відбувається зміна характеру політичного маніпулювання разом зі зміною специфіки мас-медіа [4, с. 196].

Серед основних засобів маніпулювання суспільною свідомістю М.М. Костельнюк виділяє, по-перше, активні (насадження стереотипів і цінностей) і пасивні (фрагментарність інформації); і, по-друге, мовні (використання певних ідеологічних та політичних штампів, термінів і кліше) і немовні (блокування чи затримання «невигідної» інформації, надання інформації у сприятливому для себе контексті тощо) [5, с. 125].

За словами Л.А. Чабак, через те, що основою політичної боротьби є комунікативний процес, відтак політичні маніпуляції здійснюються переважно за допомогою мовних засобів (хоча ними не обмежуються). Мовна маніпуляція являє собою різновид маніпулятивного впливу, направлено на поведінкову та когнітивну сфери діяльності об'єкту впливу, і здійснюється приховано за допомогою мовних засобів [9, с. 87–89].

Отже, наголошує В.В. Зірка, мовне маніпулювання являє собою могутню соціальну силу, засіб тиску і нав'язування поглядів, привертання і утримання уваги, підтримки суспільного інтересу тощо [3, с. 6].

Як зазначає український мовознавець О. Руда, маніпуляція є явищем універсальним, що має безліч визначень у різних наукових дисциплінах. Маніпуляція не є власне мовним феноменом, але базується на мовних структурах і реалізується в мовленнєвій діяльності [7, с. 50–51]. Зрештою, «мовленнєва (мовна) маніпуляція (маніпулювання) – різновид маніпулятивного впливу, який здійснюється шляхом майстерного використання певних ресурсів мови з метою прихованого впливу на когнітивну й поведінкову діяльність адресата» [7, с. 50–51].

Як зазначає Л.А. Чабак, серед способів політичної маніпуляції за допомогою мовних засобів можна виокремити: подання великої кількості несистематизованої інформації із зайвими відомостями (аби адресат не міг віднайти її зміст); подання інформації дозовано; підміна нейтральних понять їх емоційно-оцінними відповідниками; особливе компонування тем (аби підбити адресата до формулювання однозначних висновків); підбір відповідної лексики з використанням метафор, пасивних конструкцій, евфемізмів, риторичних питань, оціночної лексики, слів в переносному значенні, двозначних термінів тощо [9, с. 88–89].

Серед способів політичного маніпулювання за допомогою мовних засобів М.М. Костельнюк виділяє також: замовчування невігідної або надання сфальсифікованої інформації; пряму підтасовку або упереджену інтерпретацію фактів; навішування ярликів (зокрема, для компрометації певних політиків або певної політики) [5, с. 126].

Л.А. Чабак справедливо вказує на те, що серед мовних засобів політичної маніпуляції особливе місце займає політичний міф, який має сприйматися переважно на віру, без будь-якого критичного осмислення. Політичні міфи просувають певні цінності й норми, пропонуючи своє бачення минулого, сьогодення і майбутнього, і створюючи свою ілюзорну реальність. Політичний міф позбавляє людину здатності скласти цілісну картину світу, підміняючи її абстрактною мозаїкою із тенденційно підібраними і пов'язаними між собою фактами. Політичний міф являє собою змістовно та структурно цілісний, завершений мовний витвір, який допомагає реалізувати більшість загальних маніпулятивних стратегій і виступає доволі дієвим регулятором емоційної сфери людини, до якої апелюють і маніпулятивні технології [9, с. 88].

За словами М.М. Костельнюк: «Політичний міф містифікує (спотворює) політичну реальність, утворюючи у такий спосіб своєрідний структурний елемент свідомості – міфосвідомість, яка дозволяє спростити сприйняття складного світу політики завдяки цілісним і гармонійним уявленням заснованим на вірі, а не на логічному знанні, яке просякнуте внутрішніми суперечностями» [5, с. 126].

Висновки. Маніпулятивний вплив активно вивчається багатьма мовознавцями, філософами, політологами, соціологами, психологами тощо. Відповідно, спектр авторських дефініцій терміну «маніпуляція» або «маніпулювання» доволі широкий і, значною мірою, залежить від контексту: психологічного, соціологічного, політологічного тощо.

Отже, термін «маніпуляція» або «маніпулювання», з психологічної точки зору, пов'язана із прихованим впливом, який намагається пробудити в людях, якими маніпулюють, намірів, які не збігаються з їх актуальними бажаннями та інтересами.

Із соціологічної точки зору, «маніпуляція» або «маніпулювання» є дією, яка змушує соціальний об'єкт (особу, групу, клас, спільноту тощо) мислити та діяти в сумісний із інтересами маніпулятора спосіб, а не за його власними бажаннями та/або інтересами, за допомогою певних прийомів, які навмисно спотворюють істину, залишаючи у того, ким маніпулюють, відчуття свободи думки і рішення.

Нарешті, з політологічної точки зору, «маніпуляція» або «маніпулювання» можна визначити як форму нав'язування волі і інтересів особи, групи, класу, спільноти тощо об'єкту маніпуляції не примусовими засобами або розпорядженнями влади, а шляхом введення в оману.

Узагальнюючи різні підходи, можна стверджувати, що визначальною ознакою маніпуляції або маніпулювання є їхня прихованість, а результатом – одержання маніпулятором вигоди для себе за рахунок іншого, хто це не усвідомлює.

За доволі популярним і, можна сказати, загальноприйнятим визначенням, «політичне маніпулювання» являє собою систему засобів ідеологічного і духовно-психологічного впливу на масову свідомість із метою нав'язати певні ідеї і цінності. Це цілеспрямований вплив на громадську думку і політичну поведінку для спрямування їх у заданому напрямі. Політичне маніпулювання, як і колективне маніпулювання загалом, технологічно здійснюється через різноманітні ЗМІ – пресу, радіо, телебачення, кіно, рекламу, мережу інтернет тощо.

Серед основних засобів маніпулювання суспільною свідомістю виділяють: мовні (використання певних ідеологічних та політичних штампів, термінів і кліше) і немовні (блокування чи затримання «невигідної» інформації, надання інформації у сприятливому для себе контексті).

І оскільки основою політичної боротьби є комунікативний процес, відтак політичні маніпуляції здійснюються переважно за допомогою мовних засобів (хоча ними не обмежуються).

Мовна маніпуляція являє собою різновид маніпулятивного впливу, направленого на поведінкову та когнітивну сфери діяльності об'єкту впливу, і здійснюється приховано за допомогою мовних засобів.

Серед способів політичної маніпуляції за допомогою мовних засобів можна виокремити: подання великої кількості несистематизованої інформації із зайвими відомостями (аби адресат не міг віднайти її зміст); подання інформації дозовано; підміна нейтральних понять їх емоційно-оцінними відповідниками; особливе компонування тем (аби підбити адресата до формулювання однозначних висновків); підбір відповідної лексики з використанням метафор, пасивних конструкцій, евфемізмів, риторичних питань, оціночної лексики, слів в переносному значенні, двозначних термінів; замовчування невідомої або надання сфальсифікованої інформації; пряму підтасовку або упереджену інтерпретацію фактів; навішування ярликів (зокрема, для компрометації певних політиків або певної політики) тощо.

Крім того, серед мовних засобів політичної маніпуляції особливе місце займає політичний міф, який має сприйматися переважно на віру, без будь-якого критичного осмислення. Політичний міф являє собою змістовно та структурно цілісний, завершений мовний витвір, який допомагає реалізувати більшість загальних маніпулятивних стратегій і виступає доволі дієвим регулятором емоційної сфери людини, до якої апелюють і маніпулятивні технології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Дяченко О.В. Застосування засобів мовно-маніпулятивної політичної діяльності у сучасних політичних процесах : дис. ... канд. політ. наук: 03.00.02 / Південноукр. нац. пед. ун-т імені К.Д. Ушинського. Одеса, 2018. 201 с.
3. Зірка В. В. Мовна парадигма маніпулятивної гри в рекламі: автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.02 / НАН України. Ін-т мовознав. ім. О.О.Потебні. Київ, 2005. 32 с.
4. Конет А. Політична маніпуляція: поняття, концепції, механізм дії. *Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2020. Вип. 8. С. 185–201.
5. Костельнюк М.М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. *Грані*. 2018. Т. 21. № 5. С. 123–132.
6. Політологічний словник / За ред. М. Ф. Головатого та О. В. Антонюка. Київ: МАУП, 2005. 792 с.
7. Руда О.Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі. Київ. 2012. 232 с.
8. Сугестивні технології маніпулятивного впливу / В.М. Петрик та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. 2-ге вид. Київ: ЗАТ «ВІПОЛ». 2011. 248 с.
9. Чабак Л.А. Мовні засоби політичної маніпуляції. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2017. № 1(9). С. 86–90.

10. Cambridge dictionary : online-dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manipulation>

11. Kamassa M. Socio-political manipulation – incidental pathology or immanent component of international realm? *Przegląd Strategiczny Adam Mickiewicz University*. 2012. № 2. P. 171–189.

12. Oxford Learner's Dictionaries: online-dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/manipulation>

REFERENCES:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language] / uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv : VTF "Perun", 2005. 1728 p. [in Ukrainian]
2. Diachenko, O.V. Zastosuvannia zasobiv movno-manipulativnoi politychnoi diialnosti u suchasnykh politychnykh protsesakh [The use of methods of speech-manipulative political activity in modern political processes] : dys. ... kand. polit. nauk: 03.00.02. Pivdenno-ukr. nats. ped. un-t imeni K.D. Ushynskoho. Odesa. 2018. 201 p. [in Ukrainian]
3. Zirka, V.V. Movna paradyhma manipulativnoi hry v reklamі [Linguistic paradigm of manipulative play in advertising] : avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk: 10.02.02. NAN Ukrainy. In-t movoznav. im. O.O. Potebni. Kyiv. 2005. 32 p. [in Ukrainian]
4. Konet, A. (2020). Politychna manipuliatsiia: poniattia, kontseptsii, mekhanizm dii [Political Manipulation: Definitions, Concepts, Mechanism of Action]. *Mediaforum : analityka, prohnozy, informatsiinyi menedzhment*. 8: 185–201. [in Ukrainian]
5. Kostelnuk, M.M. (2018). Manipuliatsiini tekhnolohii v politychnykh protsesakh: terminolohichniy instrumentarii [Manipulation technologies in political processes: terminological tools]. *Hrani*. 21(5): 123–132. [in Ukrainian]
6. Politolohichniy slovnyk [Political science dictionary] / Za red. M.F. Holovatoho ta O.V. Antoniuka. Kyiv : MAUP. 2005. 792 p. [in Ukrainian]
7. Ruda, O.H. Movne pytannia yak ob'iekt manipulativnykh stratehii u suchasnomu ukrainskomu politychnomu dyskursi [The language issue as an object of manipulative strategies in contemporary Ukrainian political discourse]. Kyiv. 2012. 232 p. [in Ukrainian]
8. Suhestyvni tekhnolohii manipulativnoho vplyvu [Suggestive technologies of manipulative influence] / V.M. Petryk ta in. ; za zah. red. YE.D. Skulysha. 2-he vyd. Kyiv : ZAT "VIPOL". 2011. 248 p. [in Ukrainian]
9. Chabak, L.A. (2017). Movni zasoby politychnoi manipuliatsii [Linguistic resources in political manipulation]. *Problemy sotsialnoi roboty: filosofii, psykholohiia, sotsiolohiia*. 1(9): 86–90. [in Ukrainian]
10. Cambridge dictionary : online-dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/manipulation> [in English]
11. Kamassa, M. (2012) Socio-political manipulation – incidental pathology or immanent component of international realm? / *Przegląd Strategiczny Adam Mickiewicz University*. 2: 171–189. [in English]
12. Oxford Learner's Dictionaries: online-dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/manipulation> [in English]

Linguistic methods of political manipulation: a terminological aspect

Muzheliak Yulia Valeriivna

Postgraduate Student at the Department
of Political Science and Law
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26,
Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0004-2458-6867

The relevance of the study is determined by the fact that in conditions of modern information and hybrid conflicts and wars around the world, and in particular in and around Ukraine, as well as other political challenges facing societies, states and regimes around the world, various aspects of political manipulation become the subject of scientific research of many political scientists, sociologists, psychologists, philosophers, linguists, etc.

However, despite the existing scientific achievements, it remains quite problematic to define and study the entire spectrum of methods of political manipulation, and among other things, their linguistic context. Summarizing various approaches, it can be argued that the defining feature of manipulation or manipulating is its secrecy, and the main result is that manipulator receives benefits for himself at the expense of another one, who does not realize this.

The main methods of manipulation of social consciousness are: linguistic (the use of certain ideological and political stamps, terms and clichés) and non-linguistic (blocking or withholding «unfavorable» information, providing information in a context that is favorable to oneself). And since the basis of political struggle is communicative process, political manipulations are carried out mainly (but not limited to) linguistic methods. Among linguistic methods of political manipulation we should highlight: presentation of a large number of unsystematized information with unnecessary information (the way that the addressee cannot find its content); supply of information in doses; replacing neutral concepts with their emotional and evaluative counterparts; special arrangement of topics (to encourage the addressee to formulate unambiguous conclusions); selection of appropriate vocabulary using metaphors, passive constructions, euphemisms, rhetorical questions, evaluative vocabulary, words in a figurative sense, ambiguous terms; concealing unfavourable or providing falsified information; direct manipulation or biased interpretation of facts; attaching labels (in particular, to undermine certain politicians or a certain policy), etc.

In addition, among linguistic methods of political manipulation, a special place is occupied by political myth, which should be perceived mainly on faith, without any critical reflection. Political myth is meaningfully and structurally coherent, complete linguistic product, that helps to implement most general manipulative strategies and acts as fairly effective regulator of human's emotional sphere, to which manipulative technologies also appeal.

Key words: manipulating, manipulation, political manipulation, linguistic manipulation, methods of linguistic manipulation, political myth, power, state, political process, information-psychological infusion, digital technologies, features of mass information, , methods of linguistic manipulation.